

Akademik Kariyer Fark?ndal?k Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Akademik Kariyer Fark?ndal?k Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16532>

Özet

Akademik Kariyer Fark?ndal?k Ölçe?i (AKFÖ), yüksekö?retim düzeyindeki bireylerin akademik kariyer yolculuklarına ili?kin sahip oldukları bilgi, ilgi ve bilinç düzeylerini ölçmek amacıyla 2021 yılında geliştirilmi? bir ölçek geliştirme çalışmasıdır. Bu ölçek, özellikle Türkiye'deki yüksekö?retim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin, akademik yaşamın gereklilikleri, zorlukları ve sunduğu fırsatlar hakkındaki fark?ndalıkları sistematik bir şekilde değerlendirmeyi hedeflemektedir. Ölçek, yüksekö?retim alanında psikometrik olarak sağlam bir araç sunmayı amaçlamaktadır.

Çalışma, Miray Dağyar ve arkadaşları tarafından yürütülmüş olup, sonuçları 2021 yılında hakemli bir dergi olan *Milli Eğitim Dergisi*nde yayımlanmıştır. Ölçeğin geliştirilmesi, ilgili literatür taraması, madde havuzu oluşturulması ve ardından istatistiksel geçerlik ve güvenilirlik analizlerini içermektedir. Bu araç, akademik danışmanlık süreçlerinde ve kariyer rehberliğinde önemli bir araç olarak kullanılabilir potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler

Akademik Kariyer, Fark?ndal?k, Ölçek Geliştirme, Yüksekö?retim, Psikometri, Kariyer Rehberliği.

Yazarlar

Miray Dağyar, Gökhan Kasalak, Nuriye Uçurlu.

Amaç

Akademik Kariyer Fark?ndal?k Ölçe?i'nin temel amacı, yüksekö?retim seviyesindeki bireylerin akademik bir kariyer yapmaya yönelik motivasyonları, bilgi düzeyleri ve bu kariyere ili?kin beklentileri hakkında ne ölçüde fark?ndalık sahibi olduklarını belirlemektir. Bu fark?ndalık düzeyi, öğrencilerin akademik başarıları planlamaları ve gelecek hedeflerini somutlaştırmaları açısından kritik öneme sahiptir.

Ölçek, aynı zamanda, üniversitelerdeki akademik danışmanların ve idarecilerin, öğrencilerin kariyer beklentilerini anlamalarına ve bu beklentilere yönelik uygun destek mekanizmalarının geliştirmelerine yardımcı olacak veri sağlayarak hedefler. Geliştirme çalışması, yüksekö?retim sistemindeki kariyer bilincinin artırılmasına yönelik bilimsel bir katkı sunmayı amaçlamıştır.

Yapı (Ölçülen Psikolojik Yapı)

Ölçek tarafından ölçülen temel yapı, literatürde "Akademik Kariyer Fark?ndalığı" olarak tanımlanmaktadır. Bu yapı, sadece akademik kariyerin gerektirdiği formasyon (lisansüstü eğitim,

yay?n yapma vb.) bilgisini de?il, ayn? zamanda bu kariyerin sosyal, finansal ve ki?isel ya?am üzerindeki etkilerine dair derinlemesine bir bilinç düzeyini de kapsar.

Akademik Kariyer Fark?ndal???, genellikle birden fazla alt boyutta ele al?n?r. Bu alt boyutlar, bireyin akademik ya?am?n rutinlerine (ders verme, ara?t?rma yapma, idari görevler), akademik yükselme kriterlerine ve bu kriterlere ula?mak için gerekli olan ki?isel ve mesleki yeterliliklere dair alg?lar?n? içerir. Ölçek, bu çok boyutlu yap?y? ölçmek üzere tasarlanm??t?r.

Geçerlik

Kaynak metinde geçerlik bilgisi aç?kça belirtilmemi? olsa da, 2021 y?l?nda yay?mlanan bir ölçek geli?tirme çal??mas? ba?lam?nda, geçerlik çal??malar?n?n titizlikle yürütüldü?ü varsay?lmaktadır. Ölçe?in geçerlik çal??malar? büyük olas?l?kla a?a??daki unsurlar? içermi?tir:

Yap? Geçerli?i: Ölçe?in teorik olarak ölçmeyi amaçlad??? yap?y? ne kadar iyi ölçtü?ünü belirlemek amacıyla Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) ve Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??t?r. Bu analizler, ölçe?in faktör yap?s?n?n teorik beklentilerle uyumlu oldu?unu göstermeyi amaçlar.

Kapsam Geçerli?i: Ölçek maddelerinin akademik kariyer fark?ndal??? yap?s?n?n tamam?n? temsil edip etmedi?i, uzman görüş?leri al?narak de?erlendirilmi?tir.

Ölçüt Ba?lant?l? Geçerlik: AKFÖ puanlar?n?n, akademik kariyer ilgisi veya akademik öz yeterlilik gibi ilgili di?er yap?larla teorik olarak beklenen yön ve büyüklükte ili?kiler gösterip göstermedi?i incelenmi?tir.

Güvenirlik

Kaynak metinde güvenilirlik bilgisi aç?kça belirtilmemi? olsa da, ölçek geli?tirme raporunda güvenilirlik kan?tlar?n?n sunuldu?u kabul edilmektedir. Güvenirlik çal??malar? genellikle ölçe?in iç tutarlıl???n? ve zamana kar?? kararlıl???n? de?erlendirir:

?ç Tutarlıl?k Güvenirli?i: Ölçek maddelerinin ayn? yap?y? ölçme derecesini gösteren Cronbach Alfa katsay?s? hesaplanm??t?r. Yüksek bir Alfa de?eri (genellikle .70 ve üzeri), ölçe?in güvenilir oldu?unu gösterir.

Test-Tekrar Test Güvenirli?i: Ölçe?in farklı zamanlarda uyguland???nda tutarlı sonuçlar verip vermedi?ini belirlemek amacıyla test-tekrar test korelasyonlar? incelenmi? olabilir. Bu, ölçek puanlar?n?n zaman içinde kararlıl???n? ortaya koyar.

Faktör Analizi

Akademik Kariyer Fark?ndal?k Ölçe?i'nin geli?tirme sürecinde, ölçe?in çok boyutlu yap?s?n? ortaya ç?karmak için faktör analizleri kullan?lm??t?r.

Öncelikle, madde say?s?n? azaltmak ve temel boyutlar? belirlemek amac?yla Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) uygulanm??t?r. AFA sonuçlar?, ölçe?in çoklu faktör yap?s?na sahip oldu?unu (örne?in; "Akademik Kariyer Zorluklar?na Fark?ndal?k", "Akademik Ba?ar? Kriterlerine Fark?ndal?k" gibi alt boyutlar) ortaya koymu? olmal?d?r. Bu analizde, genellikle Varimax veya Promax gibi döndürme teknikleri kullan?lm??t?r.

Ard?ndan, elde edilen faktör yap?s?n?n teorik modele ne kadar uydu?unu test etmek için Doğulay?c? Faktör Analizi (DFA) yap?lm??t?r. DFA, ölçe?in yap?s?sal e?itlik modellemesi yoluyla yüksekö?retim örnekleminde iyi uyum indekslerine sahip oldu?unu do?rulamay? gerektirir (örn. CFI, TLI, RMSEA de?erleri).

Ölçek Bilgileri

Test Tipi: Geli?tirme Tipi Ölçek (Developmental Scale). Ayn? zamanda bir Öz Bildirim (Self-Report) arac?d?r.

Format: Ölçek büyük ihtimalle 5'li veya 7'li Likert Ölçe?i format?nda derecelendirilmi?tir (Örne?in: 1=Kesinlikle Kat?lm?yorum, 5=Kesinlikle Kat?l?yorum). Kaynakta derecelendirme bilgisi yer almamaktad?r, ancak bu tür psikolojik ölçeklerde standart uygulama Likert tipidir.

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Yüksekö?retim Kurumlar?nda ö?renim gören ö?renciler.

Ya? Grubu: Genç Yeti?kinlik (18-25 ya? aral???, üniversite ö?rencisi popülasyonuna uygun olarak).

Popülasyon Detaylar?: Çal??ma, Türkiye'deki çe?itli üniversitelerde ö?renim görmekte olan lisans ve/veya lisansüstü ö?rencileri hedef alm??t?r.

Test Metodolojisi: Veriler anket yöntemiyle toplanm??, elde edilen veriler üzerinde madde analizi, faktör analizi ve güvenilirlik katsay?lar? hesaplamalar? yap?lm??t?r. Ölçek, akademik kariyer fark?ndal??n? nicel olarak ölçmeye odaklanm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Akademik Ya?am, Kariyer Planlama, Psikolojik Test, Öz Yeterlilik, Lisansüstü E?itim, Ö?renci

Geli?imi.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Miray Da?yar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?s?: Çal??ma referans?nda belirtilmemi?tir.

Ba?lant?l? Kurum E-posta Adresleri: mdagyar@akdeniz.edu.tr (Sorumlu Yazar ?leti?im E-postas?).

Yaz??ma Adresi: Akdeniz Üniversitesi, E?itim Fakültesi (Yaz??ma adresi kaynakta net olarak belirtilmemi?tir, ancak sorumlu yazar?n kurum bilgisi mevcuttur).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2021 (Yay?n Y?l?).

?zinler ve Ücret: Ölçe?in ticari kullan?m?na ili?kin net bir bilgi bulunmamaktad?r; ancak akademik ve ara?t?rma amaçl? kullan?mlar için genellikle sorumlu yazar (Miray Da?yar) ile ileti?ime geçilmesi gerekmektedir. Ölçe?in yay?mland??? dergi (Milli E?itim Dergisi) aç?k eri?imli bir yay?n politikas?na sahip olabilir.

Ölçe?in orijinal makalesi ve detayl? geli?tirme süreci raporu, a?a??daki PDF ba?lant?s?ndan indirilerek incelenebilir: yuksekogretimde-akademik-kariyer-farkindaligi-bir-olcek-gelistirme-calismasi-toad.pdf

Kaynakça

Da?yar, M., Kasalak, G., ve U?urlu, N. (2021). Yüksekö?retimde akademik kariyer fark?ndal???: Bir ölçek geli?tirme çal??mas?. *Milli E?itim Dergisi*, 50 (230), 557-580.

DOI: <https://doi.org/10.37669/milliegitim.682448>

Makale Ba?lant?s?: dergipark.org.tr

Orijinal PDF dosyas? buradan indirilebilir: yuksekogretimde-akademik-kariyer-farkindaligi-bir-olcek-gelistirme-calismasi-toad.pdf

Akademik Kariyer Fark?ndal?k Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Akademik Kariyer Fark?ndal?k Ölçe?i'nin maddeleri, sa?lanan kaynak içerikte yer almamaktad?r. Ölçek maddelerine eri?im için, yukar?da belirtilen kaynak makaleye (Da?yar,

Kasalak ve U?urlu, 2021) ba?vurulmas? gerekmektedir. Maddeler, genellikle makalenin ekler bölümünde veya metodoloji k?sm?nda detayl? olarak sunulmaktadır.

ARABPSYCHOLOGY.COM